

Programma 2

Opgave

Duurzaamheid

Met het Duurzaamheidsprogramma geven we als gemeente in de volle breedte invulling aan Duurzaamheid. Van Energie tot Circulariteit en van Duurzame Mobiliteit tot Klimaatadaptatie. Daarmee geven we invulling aan deze grote maatschappelijke opgaven zodat we als gemeente klaar zijn voor de toekomst. Daarin geven we invulling aan beleidsopgaven en zijn we actief met concrete projecten. Samen maken we de gemeente stuk voor stuk groen, biodivers en klimaatbestendig.

2.1 Wat hebben we bereikt?

Een duurzaam, fossielvrij, circulair en klimaatbestendig Geertruidenberg in 2050 of eerder.

2.1.1 Een energieneutraal en fossielvrij Geertruidenberg in 2050 of eerder

Wat hebben we bereikt?

2.1.1 Een energieneutraal en fossielvrij Geertruidenberg in 2050 of eerder

We werken aan een toekomstbestendig energiesysteem in onze regio. We verminderen onze energiebehoefte van inwoners door in te zetten op besparing. De energievraag die overblijft vullen we in door duurzame energie op te wekken. Daarnaast geven we invulling aan de landelijke en regionale energietransitie door de positie die de gemeente Geertruidenberg heeft in het zijn van een energie-hub. Tot slot zijn we actief in de warmtetransitie, om op termijn van het gas af te gaan, maar ook door een regionale rol te spelen in de energietransitie.

Wat willen we bereiken? / Wat hebben we bereikt?

a. Een toegankelijk, duurzaam en toekomstbestendig energiesysteem

Wij zetten ons in voor het regionale energiesysteem. Gemeente Geertruidenberg heeft met het Amergebied en de Amercentrale een dominante positie in de energietransitie. Hier geven wij zo goed mogelijk invulling aan door de belangen van de gemeente te vertegenwoordigen en daarmee de leefbaarheid en bredere welvaart te borgen. Tegelijkertijd vervullen wij onze maatschappelijke taak om dit energiesysteem mogelijk te maken.

Afgelopen jaar heeft de gemeenteraad het programma Powerport vastgesteld. Met dit programma brengen we focus aan binnen de opgaven die op ons af komen als gemeente. Het meest concreet is de komst van een converterstation aan de Standhazensedijk en de middelen die we krijgen voor de gebiedsinvesteringen. In dat kader hebben we een burgerparticipatietraject gedaan, waarbij inwoners konden aangeven waar zij deze middelen het liefst zien landen.

b. 33% warmtebesparing t.o.v. 2018 in 2050, 15% in 2030

Wij zijn actief met de Transitievisie Warmte en de doorwerking hiervan voor de inwoners en de uitvoering. Dit is een traject van de lange adem omdat heel wat randvoorwaarden (o.a. isolatie en warmtenet) op orde moeten zijn voordat we daadwerkelijk tot warmtebesparing komen. Hierbij blijven we nauw in contact met de betrokken inwoners.

In 2025 is binnen de Transitievisie Warmte (TVW) gewerkt aan het versterken van de noodzakelijke randvoorwaarden, zoals de isolatieopgave, de nieuwe ontwikkelingen rondom warmtewetgeving, en regionale afstemming over netcongestie en het Amernet. Daarnaast is samen met de gemeente Drimmelen en de gemeente Moerdijk een gezamenlijke aanbesteding voor het warmteprogramma afgerond en zijn we gestart met de eerste fase van het opstellen van het warmteprogramma, als wettelijk verplichte opvolger van de TVW.

Steeds meer woningen zijn energiezuinig. Inmiddels heeft meer dan 93,5% van de huurwoningen van Thuisvester een groen energielabel (C of hoger). Dit is mede het resultaat van de prestatieafspraken die we hebben gemaakt met woningcorporatie.

c. 100% van de verbruikte energie wordt duurzaam opgewekt in 2050

Stapsgewijs maken we stappen in het opwekken van duurzame energie. Daarvoor zet de gemeente vooral in op zonnepanelen en kunnen we aansluiten op initiatieven in de regio.

In 2025 heeft de gemeente binnen de RES-regio West-Brabant verdere stappen gezet in de realisatie van duurzame opwek. De regio ligt op koers om het bod voor zon- en windenergie uit de RES 1.0 te realiseren. Daarnaast is in het nieuwe 'Regionaal Plan Energiesysteem – West-Brabant Energie in Balans' (RES 2.0) de scope verbreed van uitsluitend zon en wind naar een meer integraal energiesysteem, waarin ook andere vormen van duurzame opwek en energiedragers worden verkend. Hiermee wordt een basis gelegd voor een toekomstbestendig en evenwichtige energievoorziening.

In 2022 is vanuit het programma Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER) een uitvraag gedaan aan alle RES-regio's om potentiële locaties voor zonne-energie op rijksvastgoed aan te dragen. Op basis van een inventarisatie door Rijkswaterstaat is langs de A27/A59 circa 58 hectare als kansrijk aangemerkt. Dit areaal ligt binnen de gemeentegrenzen van Oosterhout, Drimmelen, Geertruidenberg en Altena. Deze gemeenten hebben gezamenlijk, met instemming van de colleges en voor Geertruidenberg op basis van een ingediende motie van de gemeenteraad, een aanvraag ingediend, waarna de projectlocatie is toegelaten tot het OER-programma. In 2025 is een quickscan uitgevoerd naar de technische haalbaarheid en kansrijkheid van energieopwek op deze locatie. De als kansrijk aangemerkte percelen bleken niet binnen onze gemeente te liggen. Om die reden neemt de gemeente Geertruidenberg niet meer deel aan het OER-project.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	Waarden	
	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
% duurzaam opgewekte elektriciteit	17,5%	21,6%
% energiebesparing t.o.v. 2018	16%	33,9%
% aardgasvrije panden	12%	18,9%
Aantal GWh zon op dak	20 GWh	42 GWh
Aantal GWh zon op veld	4,0 GWh	4,0 GWh

Wettelijke beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Naam indicator	Begroting 2025	Jaar	Waarde (Jaarrekening 2025)	Eenheid	Bron
33.	7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	89	2024	70	kg/inwoner	CBS
34.	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	14	2024	21,6	%	CBS

2.1.2 Alle verplaatsingen in Geertruidenberg zijn in 2050 duurzaam

Wat hebben we bereikt?

2.1.2 Alle verplaatsingen in Geertruidenberg zijn in 2050 duurzaam

We stimuleren actieve mobiliteit (lopen en fietsen), zorgen voor aantrekkelijk openbaar- en deelvervoer en schakelen om naar elektrische voertuigen of voertuigen op hernieuwbare brandstoffen.

Wat willen we bereiken? / Wat hebben we bereikt?

a. Een volledig dekkende oplaadinfrastructuur

De oplaadinfrastructuur wordt geïmplementeerd door externe partijen. Wij zijn op dit moment samen met de provincie actief in een nieuwe laadpalenconcessie. Waarin we afspraken maken over de oplaadinfrastructuur van de komende jaren. Dit leidt stapsgewijs tot een dekkend net.

We hebben het laadpalen netwerk in 2025 uitgebreid met circa 58 openbare laadpunten.

b. Meer deelfervoer en daarmee minder auto's

We onderzoeken de mogelijkheden van deelfervoer in de gemeente. Daarin focussen we op auto's, omdat dit de meest voorname transportvorm is en andere vormen voor een kleine gemeente moeilijk haalbaar/rendabel zijn.

Onderzoek heeft in 2025 uitgewezen dat in onze gemeente deelfietsen de meest kansrijke vorm van deelmobiliteit is. Dit is met name een "last-mile" oplossing voor de reis met het OV naar bedrijventerreinen. Bij enkele bushaltes zouden deelfietsen kunnen komen voor het laatste deel van de reis naar een bestemming op een bedrijventerrein. Voor deelauto's is de vraag in onze gemeente te laag om daar een financieel verantwoorde business-case voor te krijgen. Over de komst van deelscooters heeft uw raad zich al eerder negatief uitgesproken.

c. Duurzame voertuigen (elektrisch en waterstof) zijn de norm

Meer en meer stappen we over op elektrische voertuigen. Dit stimuleren we voor inwoners met informatievoorziening en tegelijkertijd maken we er werk van om ons eigen wagenpark volledig te elektrificeren.

Het aantal openbare laadpalen is weer uitgebreid. Er zijn circa 58 laadpunten bijgekomen. Verder hebben we binnen ons eigen wagenpark 2 bedrijfsauto's vervangen voor elektrische varianten.

d. Per fiets en te voet is zo aantrekkelijk mogelijk

De wandel- en fietsroutes in de gemeente moeten een zo aantrekkelijk mogelijk alternatief vormen. Daarom zijn we BeweegG actief gestart om mensen zoveel mogelijk gebruik te laten maken van de bestaande wandelvoorzieningen. Daarnaast zijn we actief om meer ommetjes te creëren om prettig te kunnen wandelen. De fietsinfrastructuur wordt nader onderzocht op knelpunten en mogelijke kansen.

Er is een wandelroute toegevoegd over de dijk aan de Noordkant van Dombosch. Deze is ook opgenomen in het wandelknooppuntensysteem. Verder hebben we onderzoek gedaan naar de kwaliteit van ons hoofd en recreatief fietsnetwerk. Deze zijn beoordeeld op aspecten zoals ligging (aanliggend aan de rijbaan of vrijliggend), maatvoering, verhardingssoort en obstakels. Dit onderzoek levert input voor toekomstige projecten ter verbetering van ons fietsnetwerk. Daarnaast is het ontwerp vastgesteld voor de verbetering van de loop- en fietsroute over de Markt in Geertruidenberg.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	Waarden	
	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
Aantal (semi)publieke laadpunten	275	218
% geregistreerde elektrische en waterstofvoertuigen t.o.v. totaal	5%	4,7%

2.1.3 Een circulair Geertruidenberg in 2050

Wat hebben we bereikt?

2.1.3 Een circulair Geertruidenberg in 2050

We gooien per inwoner veel minder weg. Het afval dat overblijft scheiden we slim zodat we het kunnen opwaarderen en hergebruiken als grondstof. We geven het goede voorbeeld en kopen circulair in. We experimenteren met het verbinden van reststromen in de gemeente en zetten in op bewustwording. Ook kijken we naar kleinschalige circulaire initiatieven in de gemeente die we kunnen faciliteren.

Wat willen we bereiken? / Wat hebben we bereikt?

a. 100% hergebruik primaire grondstoffen in 2050, 50% in 2030

We zetten in op het hergebruiken van de grondstoffen die worden ingezameld. Dit doen we in eerste instantie om een zo goed mogelijke scheiding van afval te creëren waarmee we de afvalstromen als grondstoffen kunnen gebruiken. Daarnaast zijn we nu in de regio actief om te borgen dat de afvalverwerking ook daadwerkelijk circulair plaatsvindt.

Het scheidingspercentage van het huishoudelijk afval is toegenomen van 73% in 2024 naar 84% in 2025. Gescheiden afvalstromen kunnen circulair worden verwerkt, waarmee ze vaker en beter weer ingezet kunnen worden als nieuwe grondstoffen. Een duidelijk voorbeeld is dat het gratis maken van het hout en puin op de milieustraat er in 2025 toe heeft geleid dat de ongesorteerde afvalstroom "bouw en sloopafval" met 50% is afgenomen. Het gevolg is dat er veel meer hout en puin is ingeleverd op te milieustraat. Deze afvalstromen zijn in tegenstelling tot het ongesorteerd bouw en sloopafval wel goed te hergebruiken tot nieuwe grondstoffen. We hebben in 2025 regionaal een tweetal pilots gehouden m.b.t. het grof huishoudelijk afval, specifiek gericht op meubels. Deze zijn gedemonteerd tot zuivere grondstofstromen en de goede producten zijn afgenomen door lokale kringloopwinkels. Regionaal gaan we hier een vervolg aan geven in 2026, samen met het uitbreiden van de regionale samenwerking op het gebied van de verwerking van de afvalstromen op de milieustraat. Dit met als doel de circulariteit en het hergebruik van de ingezamelde materialen te bevorderen.

b. Geen restafval meer in 2050, maximaal 30 kg in 2030

We willen het restafval stap voor stap terugdringen. Daarvoor hebben we de komende jaren veel initiatieven in de planning staan. Het invoeren van Diftar is hiervoor een grote en belangrijke stap waarmee inwoners door middel van prijsprikkels worden gestimuleerd om zo min mogelijk restafval te hebben.

Met ingang van 1 januari 2025 hebben we Diftar ingevoerd binnen onze gemeente. Dit nieuwe beleid is goed opgepakt door onze inwoners en heeft geresulteerd in een aanzienlijke afname van het fijn huishoudelijk restafval. In 2024 brachten onze inwoners nog 98 kilo restafval per inwoner naar de ondergrondse restafvalcontainers. In 2025 is dit gedaald naar 52 kilo per inwoner per jaar. Samen met de hoeveelheid grof restafval op de milieustraat (18 kilo per inwoner) is er in 2025 totaal 70 kilo restafval per inwoner per jaar aangeleverd. We hebben hiermee een grote stap gezet in de richting van een volledig circulair Geertruidenberg in 2050.

c. 50% minder gebruik primaire grondstoffen in 2030

In de regio maken we afspraken over het terugdringen van het gebruik van primaire grondstoffen.

We hebben het convenant Biobased Bouwen en Telen vanuit, samenwerkingsverband Regio West-Brabant, ondertekent. Hiermee onderstrepen wij als gemeente zijnde dat we streven naar zo min mogelijk primair grondstof gebruik bij bouwprojecten. Intern is hierbij door het college aangekaart dat het belang van biobased bouwen en telen altijd zal moeten worden afgewogen tegen de extra kosten die dit met zich mee brengt. We zijn aangesloten bij Circulair Ambachtsnetwerk de Meerwaarde. Binnen dit netwerk werken wij samen met MidZuid, gemeente Oosterhout en ondernemers aan een circulaire economie. We zijn bezig met het opzetten van concrete projecten, die bijdragen aan het inperken van primair grondstof verbruik.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	Waarden	
	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
Huishoudelijk restafval in kg/inwoner/jaar	87	70
Scheidingspercentage huishoudelijk afval	80%	84%
Percentage gerecycled huishoudelijk afval	72%	70%

2.1.4 Een klimaatbestendig Geertruidenberg in 2050 of eerder

Wat hebben we bereikt?

2.1.4 Een klimaatbestendig Geertruidenberg in 2050 of eerder

We vergroenen onze gemeente; zo voorkomen we hittestress, herstellen we het ecosysteem en stimuleren we biodiversiteitsherstel. We verbeteren onze bodem- en waterkwaliteit. Ruimte voor 'groen' en 'blauw' wordt leidend in onze ruimtelijke plannen. We maken onze gemeente klaar voor meer extreme weersomstandigheden.

Wat willen we bereiken? / Wat hebben we bereikt?

a. Herstel ecosysteem en biodiversiteit

Met het Omgevingsprogramma Groen creëren we beleid voor al onze vergroeningsambities. Het ecosysteem en biodiversiteit vormen hierin de rode draad. Daaraan wordt een Vergroeningsagenda gekoppeld om daarmee ook uitvoering te kunnen geven aan de beleidsdoelstellingen. Daarnaast zetten we in op kleinschalige kansen die zich voordoen in het implementeren van bio-divers groen.

De uitvoering van het omgevingsprogramma groen is door bezuinigingen niet tot stand gekomen.

b. Geen hittestress én wateroverlast in 2050

Met vergroening gaan we een groot deel van de hittestress tegen. Voor hittestress dat in de tussentijd plaatsvindt maken we hitteplannen zodat het risico voor de inwoners tot een minimum beperkt blijft. Voor wateroverlast geven we in vulling aan het Programma Stedelijk Water waarin allerlei inspanningen staan beschreven die wateroverlast moeten voorkomen. Denk daarbij aan voorlichting op scholen en het aanleggen van gescheiden rioleringen.

In 2025 hebben we een basis hitteplan opgesteld, met daarin stakeholders en doelgroepen benoemd en communicatieafspraken uitgewerkt. Dit plan wordt verder uitgewerkt tot een integraal plan. Zo gaan we bijvoorbeeld kijken naar de staat van onze gebouwen en naar hoe we onze openbare ruimte inrichten.

c. Vergroende omgeving, meer m2 groen van hoogwaardigere kwaliteit t.o.v. 2023

Bij vervangingsprojecten in de openbare ruimte gaan we meer groen toevoegen. Daarnaast geven we invulling aan de Vergroeningsagenda die voortkomt uit het Omgevingsprogramma Groen. Ook geven we uitvoering aan de ambitie om 100 bomen per jaar te planten. Tot slot zijn we actief met een onnodige verhardingsanalyse. Dit geeft een beeld in de locaties en omvang van locaties die vergroend kunnen worden.

Door de bezuinigingen op duurzaamheid zijn deze activiteiten niet uitgevoerd.

d. Verbeterde luchtkwaliteit t.o.v. 2023

In 2024 en 2025 gaan we de luchtkwaliteit monitoren met zowel een mobiel meetstation als een tijdelijk vast meetstation. We hebben nu onvoldoende in beeld hoe het gesteld is met de luchtkwaliteit in de gemeente. Op het moment dat we zicht hebben op de staat van de luchtkwaliteit gaan we kijken wat voor acties we hieraan kunnen koppelen om dit te verbeteren.

In 2025 is er door TNO een metingsonderzoek uitgevoerd met een mobiel meetstation in de gemeenten Geertruidenberg, Heusden en Waalwijk. De oplevering van dit onderzoek staat begin 2026 gepland.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	Waarden	
	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
% Groen van het oppervlak van de gemeente (exclusief agrarisch)	28%	18,7%
Blootstelling PM10 en NO2 per m3 lucht	PM10: 16,1 NO2: 13,9	PM10: 15,6 NO2: 13,1

2.2 Wat hebben we daar voor gedaan?

2.2.1 Energietransitie

De energietransitie bestaat op hoofdlijnen uit vier onderdelen: de omschakeling van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen, het verminderen van onze energiebehoefte, waar mogelijk van van het gas af gaan en het op orde krijgen van de energie infrastructuur. Dit zijn grote uitdagingen en hier zetten we stevig op in. Per onderdeel verschilt de aanpak, maar uiteindelijk willen we een robuust energiesysteem inrichten waarbij inwoners en bedrijven zoveel mogelijk worden ontlast en zelfvoorzienend zijn. Vanuit de regionale samenwerking in Powerport Moerdijk werken we samen met Moerdijk en Drimmelen aan de energie infrastructuur van de toekomst. Daarin streven we naar integrale oplossingen en maken we afspraken over financiële compensaties voor het oplossen van deze maatschappelijke opgave.

Resultaten in begroting 2025:

- Herijking Transitievisie Warmte
- Inkoopacties zonnepanelen, warmtepompen, glas en isolatie
- Continuering Energiecoaches voor gratis energie advies
- Energiefixers voor energiemaatregelen huis
- Verstrekken van subsidies en regelingen voor verduurzaming
- Stapsgewijs invulling geven aan transitie energienet en netcongestie
- Inpassen van energietransitie in Amergebied
- Inspelen op grote regionale ontwikkelingen
- Samenwerking met de Powerport Moerdijk gemeenten

Resultaten in jaarrekening 2025:

- Er is gestart met het herijken van de Transitievisie Warmte. De oplevering hiervan staat gepland voor 2026
- Vanwege de bezuinigingen én teruglopende interesse voor collectieve inkoopacties, zijn er in 2025 geen collectieve inkoopacties uitgevoerd.
- De energiecoaches zijn volop aan de slag, in 2025 hebben zij 94 woningen bezocht
- Er zijn in 2025 864 woningen verduurzaamd met behulp van de Energiefixers (advies en kleine maatregelen)
- In 2025 hebben we actief de duurzaamheidsleningen en isolatie-subsidies aangeboden
- Samen met partners is er gewerkt aan het verzwaren van het lokale en bovenregionale energienet en het tegengaan van netcongestie. Zo is er met netbeheerder Enexis een intentiebrief ondertekend om samen aan de slag te gaan

- Er is in 2025 een Amersvisie opgesteld samen met inwoners en partners, deze moet nog door de gemeenteraad worden vastgesteld
- Met de powerport gemeenten wordt nauw samengewerkt in de Stuurgroep Powerport

2.2.2 Duurzame mobiliteit

Om te komen tot een fossielvrije gemeente moeten we werken naar andere manieren van vervoer. Duurzame mobiliteit die kansrijk is binnen de gemeente Geertruidenberg knippen we in eerste instantie op in twee onderdelen: deelmobiliteit en de fietsinfrastructuur. Bij deelvervoer kijken we naar de kansen van deelauto's en deelfietsen. Bij de fietsinfrastructuur kijken we naar de kansen voor het verbeteren van de bestaande netwerken of gewenste ontwikkelingen.

Resultaten in begroting 2025:

- Onderzoeken potentie deelmobiliteit
- Inventariseren kansen fietsnetwerk
- Integrale visie op Halve Zolenpad
- Stimuleren van duurzame mobiliteit
- Verduurzamen wagenpark

Resultaten in jaarrekening 2025:

In 2025 zijn de volgende projecten uitgevoerd die bijdragen aan de doelstellingen die er waren om te werken aan een duurzame mobiliteit:

- Er is onderzoek gedaan naar de potentie van deelmobiliteit binnen onze gemeente. Daaruit blijkt dat enkel een "last-mile" oplossing met deelfietsen in onze gemeente een duurzame oplossing kan zijn. Deelfietsen kunnen met name het laatste deel van de reis naar onze bedrijven terreinen vergemakkelijken vanaf enkele bushaltes. Daarmee wordt de keuze voor het gebruik van het OV vergemakkelijkt. Voor deelauto's is de vraag te laag en kan dit niet op een economische verantwoorde manier geëxploiteerd worden. De raad heeft eerder al haar afkeur uitgesproken over de komst van deelscooters
- Het fietsnetwerk (recreatief en hoofdnetwerk) in onze gemeente is gescreend en beoordeeld op kwaliteit op basis van criteria zoals maatvoering, obstakels, type verharding en ligging (vrijliggende of aanliggende aan de rijbaan). De date in dit document vormen een belangrijke input voor toekomstige projecten ter verbetering van het fietsnetwerk
- In 2025 is het aantal openbare laadpalen in onze gemeente uitgebreid met circa 58 laadpunten uitgebreid. Hiermee lopen we in de pas met de vooraf vastgestelde doelstelling
- De integrale visie "Halvezolenlijn: zichtbaar en beleefbaar" is met interne en externe stakeholders tot stand gekomen. Hierin zijn de kansen en obstakels voor het zichtbaar en beleefbaar maken van de gehele Halvezolenlijn benoemd. Extra aandacht is besteed aan het stuk tracé dat in de gemeente Geertruidenberg ligt. Het rapport is begin 2025 opgeleverd
- In 2025 heeft de gemeente binnen het eigen wagenpark 2 bedrijfsauto's vervangen voor elektrische varianten

2.2.3 Circulaire economie

We verbruiken momenteel veel meer grondstoffen dan onze planeet beschikbaar heeft en de behoefte naar grondstoffen blijft groeien. De huidige onbalans in grondstoffenverbruik is niet oneindig vol te houden. Daarom werkt Nederland toe naar een volledig circulaire economie in 2050 met als tussendoel 50% minder verbruik van primaire grondstoffen in 2030. In een circulaire economie worden materialen en producten gezoem als grondstof en waar mogelijk hergebruikt. Zo hebben we minder of geen nieuwe grondstoffen nodig. De nationale doelen en maatregelen proberen wij lokaal toepasbaar te maken.

Resultaten in begroting 2025:

- Pilot projecten circulariteit
- Optimaliseren van afval scheiden met Diftar
- Afval als grondstof bij afvalverwerking
- Circulair en Duurzaam inkoopbeleid (MVOI)
- Starten met beleid / visie op circulariteit
- Aansluiten bij regionale netwerken
- Circulariteit borgen in de openbare ruimte
- Circulair denken en werken stimuleren bij collega's en aannemers

Resultaten in jaarrekening 2025:

- **Pilot meubelinzameling**
Kosteloos inzamelen van oude meubels en deze een tweede leven geven of anders demonteren tot nieuwe gescheiden grondstoffen (glas, metaal, hout etc.)

- **Containertuintjes Gangboord Raamsdonksveer**
Plaatsen containertuintjes bij ondergrondse containers welke zijn gemaakt van gerecycled materiaal met als doel om het aantal bijplaatsingen terug te dringen.
- **Invoering Diftar beleid**
Diftar ingevoerd met als resultaat een meer afvalscheiding en hergebruik van grondstoffen.
- **Fietsenreparatie**
Samenwerking binnen het circulaire ambachtsnetwerk CAN De Meerwaarde waarbij wij samen met de gemeente Oosterhout oude fietsen inzamelen en aanleveren bij MidZuid. Daar worden ze gerepareerd en o.a. doorgegeven aan gezinnen welke leven in armoede.
- **Nieuwe burgerportaal website/app afval**
Nieuwe app en website gelanceerd waarop inwoners informatie kunnen vinden over het scheiden van afval en zelf hun afvalzaken online kunnen regelen. Tevens bevat de app informatie over circulaire initiatieven in onze gemeente zoals het Repair Café in Raamsdonksveer.
- **Afvalscheiding op het Dongemond college**
Samen met de gemeente Drimmelen en het Dongemond college zijn we een onderzoek gestart naar afvalscheiding en -educatie op de locaties van het Dongemond college in beide gemeenten.
- **E-waste race**
We hebben in 2025 een e-waste race georganiseerd samen met gemeente Altena en Oosterhout. Hierbij zijn drie basisscholen vanuit onze gemeente aangehaakt. Leerlingen zamelden e-waste afval in onze gemeente in en zochten een tweede leven voor dit afval.

2.2.4 Klimaatbestendigheid

Naast bijdragen aan het beperken van klimaatverandering is er ook een noodzaak ontstaan om ons voor te bereiden op het nu al veranderende klimaat. Van snikhete zomers, tot overstromingen in Limburg. Vanuit het Nationaal Deltaprogramma en de Nationale Adaptatiestrategie komt Nederland in beweging om onze leefomgeving aan te passen aan veranderende weers- en landschapsomstandigheden. Wij geven hier dan ook invulling aan door ons te focussen op het beperken van wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen. Daarnaast streven we ook naar een betere bodem-, water-, en luchtkwaliteit ten aanzien van het milieu.

Resultaten in begroting 2025:

- Omgevingsprogramma Groen
- Uitvoeringsagenda Groen, Klimaat en Biodiversiteit
- Uitvoering Programma Stedelijk Water
- Koppelkansen benutten bij projecten in de openbare ruimte
- Kleinschalige oplossingen zoeken bij klimaatknelpunten
- Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR)
- Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR)
- Klimaatsubsidie en geveltuintjes promoten
- Nulmetingen voor luchtkwaliteit uitvoeren

Resultaten in jaarrekening 2025:

- **Omgevingsprogramma Groen**
In 2025 is het vastgestelde beleid vertaald naar uitvoeringskaders voor de aanleg en renovatie van groen. Ter uitvoering hiervan is een meerjarig contract afgesloten met een marktpartij. Dit contract biedt de mogelijkheid om planmatig te sturen op vergroening en het versterken van biodiversiteit binnen de openbare ruimte.
- **Uitvoeringsagenda Groen, Klimaat en Biodiversiteit**
Het opstellen van een uitvoeringsagenda groen is niet uitgevoerd vanwege de bezuinigingen op duurzaamheid.
- **Uitvoering Programma Stedelijk Water**
In 2025 zijn diverse projecten uit het programma opgeleverd zoals het Waterloket, Onderzoek risico's op straat in samenwerking met de GGD, Onderzoek overbodige verhardingen, Onderzoek funderingsrisico's, Onderzoek risico gestuurd beheer, Onderzoek foutaansluitingen en Onderzoek grondwateroverlast. Bij een aantal moet hier in 2026 nog een vervolg aan worden gegeven. De afweegnotitie en uitwerking hemelwater is opgestart. Onderzoek optimalisatie riolering bedrijventerrein is uitgebreid met het uitvoeren van een robuustheidsscan vanwege de uitbreiding rwzi Oosterhout. Communicatie burgers en basisscholen is in 2025 gecontinueerd.
- **Koppelkansen benutten bij projecten in de openbare ruimte**
De projecten Beethovenlaan, Forellenweg en Namer e.o. zijn in 2025 gestart/uitgevoerd. In beide projecten is meer ruimte voor groen gecreëerd en bomen gepland. In het project Namer e.o zijn groene parkeerplaatsen aangelegd en is gescheiden riolering aangelegd.
- **Kleinschalige oplossingen zoeken bij klimaatknelpunten**
Er is in 2025 vooral gefocust op werk met werk maken, dit in relatie tot de bezuinigingen die zijn doorgevoerd. Zo hebben we een prestatieafpraak met Thuisvester om te vergroenen gecombineerd met het ontsteden van de openbare ruimte.
- **Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR)**
Het DIOR is in februari 2025 door de raad vastgesteld. De implementatie hiervan start in 2027.
- **Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR)**
Het inrichten van de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) is in 2025 opgestart. Duurzaamheid en klimaatadaptatie zijn hierin verwerkt. De verwachting is dat het LIOR in het voorjaar van 2026 online beschikbaar is.

- **Klimaatsubsidies en geveltuintjes promoten**
Er zijn in 2025 14 klimaatsubsidies verstrekt. Het promoten van de geveltuintjes is niet gelukt. Dit laatste komt door personele onderbezetting.
- **Nulmetingen voor luchtkwaliteit uitvoeren**
TNO heeft in de zomer en in de winter luchtmetingen uitgevoerd met het mobiele meetstation in de gemeenten Heusden, Waalwijk en Geertruidenberg. Het rapport wordt begin 2026 opgeleverd. In juli 2024 tot januari 2025 deed de provincie eerder al onderzoek naar de luchtkwaliteit in de kern Raamsdonksveer, dat rapport vindt u [hier](#).

2.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn, overeenkomstig de BBV voorschriften en gespecificeerd per taakveld, de lasten en baten van het programma opgenomen. Als gevolg van de weergave in een veelvoud van € 1.000 kunnen er in de tabel afrondingsverschillen zitten.

TV.	Taakveld omschrijving	Jaarrekening 2024	Begroting primitief 2025	Begroting 2025 na wijziging	Jaarrekening 2025	Vershil	V/N
Lasten Programma 2 Opgave Duurzaamheid							
7.2	Riolering	1.969	2.042	2.245	2.202	-43	V
7.3	Afval	2.774	2.960	2.926	2.893	-33	V
7.4	Milieubeheer	2.014	2.226	2.540	2.329	-211	V
Totaal lasten		6.757	7.228	7.711	7.424	-287	V
Baten Programma 2 Opgave Duurzaamheid							
7.2	Riolering	2.518	2.627	2.841	2.749	91	N
7.3	Afval	3.372	3.569	3.576	3.470	106	N
7.4	Milieubeheer	804	497	910	1.139	-229	V
Totaal baten		6.694	6.693	7.327	7.358	-32	V
Reserves							
0.10	Mutaties reserves lasten	0	0	0	0	-	-
0.10	Mutaties reserves baten	83	20	20	0	20	N
Totaal reserves		-83	-20	-20	0	20	N
Saldo baten en lasten inclusief reserves		-20	515	364	66	-299	V

2.4 Investerings

In de onderstaande tabel wordt op hoofdlijnen een toelichting gegeven op de investeringen zoals opgenomen in het investeringsplan 2025 of in het boekjaar 2025 separaat door de gemeenteraad zijn besloten. In het jaarrekeninggedeelte is de detailinformatie van alle lopende investeringen opgenomen.

Kredietomschrijving	Toelichting
Investerings volgens Programma Stedelijk Water 2024-2028	
25 Raadhuisstraat (RV) Riool	Werkzaamheden zitten in de onderhoudstermijn, in 2026 afronden.
25 Ranonkelstraat/Rijtselaan Riool	Het project zal in 2026 gaan starten.
25 Beethovenlaan Riool	Werk wordt in 2026 definitief afgerond.
25 Gemalen E/M	Werk volledig gereed en opgeleverd.
25 Zoutmanstraat e.o. Riool	Werkzaamheden zijn opgestart en lopen door in 2026.
Investerings Afval	
25 Afvalscheiding voertuig	Het inkooptraject voor het nieuwe voertuig is afgerond. Levering van het voertuig zal echter plaatsvinden in 2026, waardoor het krediet moet worden doorgeschoven.

